

Muhasebe Bilgi Sisteminin İşletme Yönetiminin Etkinliği Üzerindeki Etkisi

Yrd. Doç. Dr. Ali İhsan AKGÜN

Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, İşletme Fakültesi, İşletme Bölümü, ANKARA

Yrd. Doç. Dr. Selçuk KILIÇ

Aksaray Üniversitesi, İ.İ.B.F., İşletme Bölümü, AKSARAY

ÖZET

İşletmelerde tüm işletme fonksiyonlarından aktarılan verilerin toplanması, kaydedilmesi, sınıflanması, özetlenmesi ve finansal nitelikli olayların yorumlanması ve analizine kadar geçen süreçteki işlemleri bilgi teknolojisi aracılığı ile yerine getirilmektedir. Bilgi teknolojisi ile muhasebe bilgi sistemindeki muhasebe raporlarını kullanan yöneticiler, işleme dayalı muhasebe sisteminin bilgilerini kullanıp iç finansal raporlama sisteminden yararlanarak faaliyetlerle ilgili spesifik bilgiler toplamaktadırlar. Muhasebe bilgi sistemi (MBS) ile, işletmenin fayda maliyet analizi yapılarak yönetimin kontrol edilebilen olayları kontrol edilemez olaylardan ayırmasına yardımcı olmaktadır. Muhasebe bilgi sistemi, bütünlük bilgisi sistemi olması ve finansal nitelikli olayların işletmenin her departmanında gerçekleşiyor olmasından dolayı, yönetim bilgi sisteminin alt yapısını teşkil etmektedir. Çalışmada, muhasebe bilgi sistemi ve yönetim bilgi sistemi kavramsal bazda ele alınmıştır. Çalışmada, Muhasebe Bilgi Sisteminin işletme yönetimine ilişkin etkinliğini belirlemeye yönelik olarak, Tuz Gölü işletmelerinin yöneticilerine uygulanan bir anket formundan elde edilen verilere basit doğrusal regresyon analizi uygulanmıştır. Elde edilen bulgulardan, MBS'nin getirdiği yeniliklerin, işletme yönetiminin etkinliği üzerinde olumlu bir etkiye sahip olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Muhasebe Bilgi Sistemi, İşletme Bilgi Sistemi, Yönetim Etkinliği.

JEL Sınıflaması: M10, M15, M40, M41

The Effect of the Accounting Information System on the Business Management Efficiency

ABSTRACT

The operations in the businesses in the process from collecting, recording, classing, briefing of the data transferred from all business functions to interpretation and analysis of financial events are performed via information technologies. The managers using accounting reports in the accounting information system by information technologies use the information of transactional accounting system and collect specific information about activities by making use of internal financial reporting system. Cost-benefit analysis of the business is made by the accounting information system (MBS) and it helps management to separate controllable events from uncontrollable events. Accounting information system constitutes infrastructure of the management information system since accounting information system is integrated information system and financial events occur in every department of the business. Accounting information system and management information system were discussed in conceptual basis in the study. In the study, a simple linear regression analysis was conducted on the data obtained from a questionnaire form conducted on the managers of Tuz Lake (Salt Lake) businesses for determining the efficiency of the Accounting Information System on the business management. It was detected from the obtained findings that the novelties brought by the MBS had a positive effect on the efficiency of the business management.

Key Words: Account Information System, Management Information System, Management Efficiency.

JEL Classification: M10, M15, M40, M41

Giriş

Bilginin, işletme yöneticilerinin karar vermesine yardımcı olması, onun kararlarının belirsizliğini azaltabilmesi ve anlamlı olabilmesi için; bilginin doğruluğu, tamlığı, zamanlılığı, ekonomikliliği ve sadeliği gibi özelliklere sahip olması gerekir. Bir bilgi sisteminin başarılı olup olmaması ise, üretilen bilginin değeriyle yakından ilişkilidir.

Finansal muhasebe bilgisi, işletmenin finansal pozisyonu ve işletmenin halka açılma performansına ilişkin bilgileri, denetlenmiş finansal raporlarının kamuoyuna açıklanması, şirket muhasebesi ve dış raporlama sistemine yönelik bilgiler üretir. Finansal muhasebe sistemi, hisse senetleri dahil bilgiyi sunarak şirket denetim mekanizmasına dolaylı olduğu kadar, direkt de bilgi sağlamaktadır. Ayrıca, işletme sahibi ve yöneticilerinin farklı kişilerde toplanması nedeniyle finansal muhasebe sistemi, yatırım fırsatlarının değerlendirilmesi, insan ve finansal sermayenin akışını kolaylaştırması ve faaliyet gücünün önündeki engellerin azalması hususunda da bilgi sağlamaktadır. Çalışmada, söz konusu finansal muhasebe sisteminin işletme yönetimindeki etkinliğinin ölçülmesi amaçlanmıştır. Bu bağlamda, kavramsal tanımlamalardan sonra alanyazın araştırmasına yer verilerek, MBS'nin işletme yönetimine etkisine yönelik Tuz Gölü İşletmelerinde ilişkin anket araştırmasına yer verilmiştir.

I. Muhasebe Bilgi Sisteminin İşletme Yönetimindeki Etkinliğinin Ölçülmesi

A. Muhasebe Bilgi Sistemi

Muhasebe, finansal tabloları kullananların işletme yönetiminde karar almasına yardımcı olan ve finansal pozisyonunu göstermek amacıyla performans raporlarının hazırlanması ve finansal işlemlerin kaydedilmesini sağlayan süreçleri kapsamaktadır. Böylece, muhasebe, işletmenin finansal yapısını gösteren amaçları ile ilgili işlemlerin tanımlanması, sınıflandırılması, özetlenmesi ve raporlanması süreci olarak tanımlanmaktadır (Shim ve Siegel, 1999: 1). Dolayısıyla, muhasebe bilgisi, bir işletmenin ekonomik faaliyetlerine ilişkin finansal bilgileri ölçmek ve çeşitli kullanıcılara bu finansal bilgileri raporlamak amacıyla kullanılmaktadır.

Muhasebe bilgisinin esas amacı, yöneticilere karar alma sürecinde kullanılabilir bilgileri sağlamaktır. Bu çerçevede; işletme yönetiminde önemli bir araç konumuna sahip bulunan muhasebe, işletmeler için finansal sonuçları yansıtan bir gösterge olmaktan başka, yönetim ve karar alma sürecinin tüm aşamaları için gerekli bilgi sistemi oluşturmaktadır. Muhasebe bilgisi, bazen finansal muhasebe bilgisi olarak ifade edilmekte ve bir işletmenin iç departmanlarına bilgi sağlamaktadır. İşletme içindeki yönetime ve diğer kişilere sunulan bilgi ise genelde yönetim muhasebesi bilgisi olarak adlandırılmaktadır. Bu iki bilgi arasında farklı amaçlar olmasına karşın, bu bilgiler işletmenin finansal durumunu anlamak için finansal muhasebenin unsurlarına odaklanan belli özelliklere sahiptir. Finansal muhasebe bilgisi, işletmenin faaliyetleri, borçları ve finansal varlıklarını tanımlayan bilgiye işaret etmektedir. Yönetim muhasebesi bilgisi ise, özellikle işletmenin faaliyetlerini yönetmek için muhasebe

bilgisinin yorumu ve analizini kapsamaktadır (Williams, vd., 2010: 4-6). Yöneticiler, işletmenin amaçlarını belirlemede, işletmede çalışanların ve işletme departmanlarının performansını değerlendirme, yönetim kararlarının alınması ve yeni üretim hatlarının tanımlanıp tanımlanmamasına karar vermede bu bilgiyi kullanır.

Ancak, finansal muhasebe bilgisi işletmenin varlık ve borçlarını kayıt altına almaktan başka yalnız geçmişi belgelemekle kalmayıp aynı zamanda geleceğe yönelik plan ve stratejilere de ışık tutan bir araç durumuna da gelmiştir. Uluslararası ekonomik ilişkilerin hızla artması, teknolojik gelişmeler sonucu kütle üretimine geçilmesi ve bunların sonucu pazarların büyümesi ile kişi gereksinmelerinin çoğalması, işletmeleri tek kişi sahiplikten çok sahipli olmaya doğru yönlendirmiş ve işletme sahibi ile işletme yöneticisi birbirinden ayrılmışlardır. Ayrıca, ekonomide dengelerin gizli bir el ile kendiliğinden sağlanamayacağına anlaşılması, bunun sonucu olarak ekonomi ve dolayısı ile işletmelere ülkeden ülkeye farklılık göstermekle birlikte devlet müdahalesi ve devletin işletmelerden çeşitli konularda bilgiler istemesi zorunlu hale gelmiştir. Bütün bunların sonucu finansal muhasebe bilgisi, geçmişte gerçekleşmiş finansal nitelikli olguları belirleyen ve vergi matrahını saptama amacı güden kayıt düzeni olmaktan çıkmış, ileriye dönük ortaya çıkacak çeşitli yönetim gereksinmelerine duyarlı bir araç durumuna gelmiştir (Haftacı, 2009; 5-6).

Muhasebe bilgileri iletişim aşaması olmaksızın, işletme dışındaki üçüncü kişilerce alınacak kararlarda faydalı olma amacına tam anlamıyla hizmet edemez. Bu nedenle, bir işletme en iyi muhasebe kayıtları dizisine sahip olabilir, ancak bu kayıtların içerdiği bilgiler çeşitli kişilere ya da gruplara uygun veya istenilen biçimde iletilmedikçe, muhasebenin var oluşunu sağlayan amaçların ve işlevlerin birçoğu anlamsızlaşmaktadır (Üstün, 1982: 12-13). Ayrıca, iletişim, muhasebenin işlevlerine belirli bir önem veren ekonomik birimlerin birçoğunda çok önemli olduğunu belirtmek gerekir.

Muhasebe bilgi sistemi, yönetim bilgi sisteminin alt sistemlerinden birini oluşturmakla birlikte, genellikle, işletme içi eylemlerle yani işletmede oluşan nakit akışı ile ilgilidir. Muhasebe bilgi sistemi; işletmenin varlıkları üzerinde koruyuculuk işlevini yerine getirmek ve varlıklarda zamanla meydana gelen değişimleri belirlemek ile işletmenin finansal durumu ve eylemlerinin sonucuyla ilgili taraflara bilgi sağlamak olmak üzere iki temel amacı bulunmaktadır. İşletme eylemlerinin sonucuyla ilgili taraflar; işletmenin yöneticileri, işletme sahipleri ve ortakları, kredi verenler, çalışanlar, kamuoyu ve devlettir. Bu grupların gereksinim duyduğu bilgiler bunlara muhasebe raporları aracılığıyla sağlanmaktadır (Üstün, 1982: 46-47). Bu grupların işletme ile ilişkisi belirlenirse, açıklanacak bilgilerin neler olduğu ve kime açıklanacağı sorunu kendiliğinden çözümlenir. Böylece, kullanıcı grupları belirlemek muhasebe bilgilerinin kullanılması amaçlarını belirlemeye yardımcı olduğu gibi, açıklanacak bilgilerin ve açıklama biçiminin de saptanmasını kolaylaştırmaktadır (Kepekçi, 1995: 13).

Muhasebe bilgi sisteminin, işletme yönetiminin planlamada, karar almada ve denetimde kullandığı verilerin raporlanması ile ilgili yönünü yönetim

muhasebesi yerine getirmektedir. Muhasebe bilgi sistemi ise, işletme varlıklarının korunmasını sağlama, bu varlıklardaki değişiklikleri belirleme ve işletmenin finansal durumu ve eylemlerinin sonuçlarıyla ilgili taraflara gereksinim duydukları bilgileri sağlamak için, kontrolör ya da muhasebe müdürlüğü olarak adlandırılan bir işletme bölümünce yönetilmektedir. İşletmenin bu kontrolör bölümü, muhasebe bilgi sisteminin etkin işlemesinden sorumlu olup, bu sistemin işlemesini denetleme yetkisine de sahiptir (Üstün, 1982: 47-49).

Tüm sistemlerde olduğu gibi muhasebe bilgi sisteminde de girdi, işlem ve çıktı süreçlerinden oluşan bir işleyiş söz konusudur. Muhasebe bilgi sisteminde işletme içinden, işletmenin çevresi ile oluşan eylemlerinden ve geri beslemelerden gelen finansal nitelikteki işlemlere ilişkin veriler veya bilgiler, bilgi işlem eylemleri sonucunda çıktılara dönüştürülür ve sonuçta da bu çıktılar raporlar şeklinde ilgili taraflara iletilir. Sistemde oluşan bu eylemler, sistemin elemanları tarafından belirli ilkelere, yönergelere ve standartlara göre yapılmaktadır (Sürmeli, 1996: 55).

Muhasebe bilgi sistemi, yönetim bilgi sisteminin alt yapısı ve önemli bir fonksiyonu olup, finansal olmayan işlemlerde olduğu kadar finansal işlem sürecini doğrudan etkileyen finansal işlemler süreci olarak tanımlanmaktadır (Xu, 2003: 18). Muhasebe bilgi sistemi; teknoloji, bilgi ve yönetsel yaklaşımlarla muhasebenin bütünleşmesi olarak da tanımlanabilir (Gökdeniz, 2005: 89). Muhasebe bilgi sistemi konusunda geniş bir tanımlama ise Büyükmirza (2012)'e göre, işletme yöneticilerine işletme varlık ve kaynaklarının oluşumu, kullanılış biçimi tüketilen varlık ve kaynaklar sonucunda meydana gelen ve işletmelerin finansal açıdan durumunu açıklayan bilgileri üreten ve bunlarla ilgili bilgileri finansal bilgi kullanıcılarına kullanılabilir bir biçimde ileten sistem olarak ifade edilmiştir.

Alanyazında muhasebe bilgi sisteminin birçok tanımı olmasına karşın, bu tanımlamaların ortak noktası muhasebe bilgi sisteminin, işletme içi ve işletme dışı finansal bilgi kullanıcılarına, işletme faaliyetlerinin sağlıklı bir şekilde devam ettirilmesi, planlanması ve denetlenmesi için gerekli olan bilgileri finansal tablolarla sunan bir bilgi sistemi olmasıdır (Civan ve Kara, 2003: 111-117). Bilgi sisteminin esası ise, işlem süreci, raporlama ve karar desteğini tamamlayan muhasebe bilgi sistemi olarak düşünülmektedir.

Muhasebe bilgi sisteminin amacı, iç ve dış bilgi kullanıcılarına muhasebe bilgisi sağlamasıdır. Bu amacı başarmak için; işlem sürecindeki günlük faaliyetlerin desteklenmesi, bilgi sürecinde iç karar alıcıları tarafından alınan kararları desteklemek ve yönetimle ilgili yasal yükümlülükleri yerine getirmek gerekir (Spathis ve Constantinides, 2004: 236-237).

Etkili bir muhasebe bilgi sistemi; işletmenin nakit ödemelerini ve nakit çıkışlarını zamanında muhasebe kayıtlarına aktarılıp aktarılmadığının kontrolünü, personel ve örgütsel yapısıyla ilgili muhasebe sisteminin düzgün olarak çalışmasının uygunluğunu, zamanla işletmede değişen sisteme uygunluğu sağlamak için muhasebe sisteminin esnekliğini ve iyi bir maliyet-gelir ilişkisini sağlamalıdır (Horngren ve Harrison, 2007: 354).

B. Yönetim Bilgi Sistemi

Bilgi ve iletişim teknolojilerindeki gelişme, elektronik veri içerdiğini değişimi, İnternet ve World Wide Web (WWW) sistemlerin karmaşıklığı, alıcı-tedarikçi ilişkileri ile tedarik zinciri yönetiminin karmaşıklığı şirketleri online iletişime itmiştir (Gunasekaran, Ngai, 2004: 270). Dolayısıyla, bilgi teknolojisi, işletme stratejilerinin paylaşımında ve yaratıcı fikirlerin belirginleşmesinde işletmelerde önemli stratejik role sahiptir.

Faaliyetlerin uluslararası boyuta taşınması ve ekonomik globalizasyon, entegre dağıtım zincirini başarmak için, ulusal sınırlar içinde ve uluslararası sınırlarda müşteriler, ortaklar ve tedarikçilerin bir araya gelmesi gerekli unsurdur. Bu unsur, bilgi teknolojilerinin uygulanması ve kurumsal kaynak planlaması gibi sistemler, entegrasyon düzeyini belirlemektedir. Kurumsal kaynak planlaması ise, işletmelere işletme sürecinin otomasyonunu, zamanında bilgi yönetimine ulaşma, elektronik ticaret ve elektronik iletişim kullanarak dağıtım zincirini geliştirmeye katkı sağlamaktadır (Yusuf, vd., 2004: 251-253). Bilgi yönetiminin ana unsuru, bilgi kullanıcılarına bilgiyi sunmayı kolaylaştırmak ve karar almayı geliştirmek için stoklanmış bilgiye erişmeyi sağlamasıdır (McCall, vd., 2008: 80).

Bilgi yönetimi, bilgi çağında başarılı olmak için örgütlerin en çok teşvik edilen yöntemlerden birisi olarak, şirketlerin dikkatlerini çekmektedir. Günümüz ekonomisinde, çalışma gücünün yaşlanması ve teknolojiye hızlı üstünlük sayesinde bilgi yönetimine olan ilgiyi artırmıştır. İnternet gibi iletişim araçlarındaki gelişmeler, bilgiyi sunmak için günlük işlerin performansına olan ilgiyi ve bireysel kapasitesini artırmıştır. Ayrıca, piyasada artan kurumsal kaynak planlaması (ERP) sayesinde, ürün yaşam döngüsünün kısalması ve müşteri taleplerinin yeni dizaynı ve daha iyi fonksiyonel üretime olan talebin artması, bilgiye olan ihtiyacı da artırmıştır (Malone, 2002: 112). Bilgi yönetimi, doğrudan işletme içinden veya işletme dışı kaynaklardan edinilen verilerin tasnif edilmesi, stoklanması, yorumlanmak üzere ilgili yerlere gerekli zamanlarda dağıtılması ve sahip olunan bilginin güncellenmek üzere gözden geçirilmesi sürecidir.

İşletmeler için muhasebenin temel işlevi, karar alma ve denetim olarak iki role sahip olmasıdır. Muhasebe, işletmenin hem geçmiş verilerini hem de mevcut verilerini bir araya topladığı için karar almaya yardımcı olan bir bilgi sistemidir (Demski, vd., 2002: 159). Muhasebenin karar alma ve denetim arasındaki ilişki ise, sadece işletme için iç raporlama değil, aynı zamanda kâr amacı olmayan kuruluşlar, devlet ve işletmeler için vergileme, denetim ve finansal raporlamayı kapsayan bilgilere ulaşmayı sağlamasıdır.

İşletme yönetiminin etkinliği ve ölçümünde; şirketin ekonomik sonuçlarını etkileyen finansal bilgileri ve işletmenin çevresel görünümü ve etkisine ilişkin bilgiler olmak üzere iki temel bilgiye ihtiyaç vardır. İşletme, işletme yönetimine ait etkinliği belirlemede kalite bilgi sistemini geliştirmek istiyorsa, işletme verilerine ait bilgilerin toplaması, analizi ve raporlanması sürecindeki faktörleri dikkate almalıdır (Hyršlová ve Hájek, 2006: 24-25). Bilgi sistemi ise, işletme yöneticisinin karar alma sürecinde çalışanların sorumlulukları ile ilgili bilgiyi üst yönetime sağlamalıdır.

Bilgi sistemleri, yapay sistemlerdir ve karar verme sürecine yardımcı olmak amacıyla tasarlanmışlardır. Bu çalışmaya konu edilen bilgi sistemleri, bilgisayara dayalı bilgi sistemleridir. Bir bilgisayara dayalı bilgi sistemi genel olarak, yazılım, donanım, personel, dosyalar ve prosedürlerden oluşan ve bu öğelerin birbiriyle etkileşmesi sonucunda bilgi üreten sistemlerdir. Başka bir ifadeyle bir bilgi sistemi, veri işleme ve karar vericiler için bilgi sağlayan bilgisayara dayalı bir sistemdir (Gökçen, 2007: 26). Bilgi sistemleri, işletmenin yeniden dizayn edilme sürecindeki en son yöntem olarak kabul edilmektedir. Ayrıca, çoğu işletme, rekabet avantajı elde etmek için işletme süreçlerini yeniden tanımlamada bilgi teknolojilerini kullanmaktadır (Phan, 2003: 582).

Bir işletme için bilgi, çalışanların bilgisi ve organizasyona giren bilgilerle sağlanmaktadır. Öğrenen örgütler, hem bilgiyi bulma, yaratma, özümseme ve transfer etmede, hem de bu yeni bilgiyi ürünlere, kararlara ve davranışlara yansıtma yetenekli organizasyonlardır. Bu örgütler, bilginin üretilmesi, kullanılması, iletilmesi ve paylaşımında uzmanlaşmış, elde ettiği yeni bilgi ve anlayışlar ile yeni teknoloji ve ürünler oluşturma doğrultusunda davranışlarını değiştiren örgütlerdir (Koçel, 2001: 288).

İşletme yöneticileri zamanlarını en iyi şekilde değerlendirmek, doğru ve zamanında karar vermek durumundadır. Bu kararların verilebilmesi için yöneticiden, organizasyonun amacını anlaması ve bu doğrultuda kendisine iletilen bilgilerden yararlanmak amacıyla anlamlı kararlar verebilmesi beklenmektedir (Gökçen, 2007: 20). Özetle bilgi ihtiyaçları, verilmesi gereken kararlarla, kararlardaki amaçlarla belirlenmektedir.

Yönetim ve muhasebe bilgi sistemi, örgütsel sistemi tasarlamakta olduğu kadar istenen davranışı kolaylaştırmak ve motive etmek, şirket bilgi ihtiyacını yeterli olarak desteklemek için gelişen ihtiyaçlara cevap verebilmeyi gerektirir. Ayrıca, yönetim ve muhasebe bilgi sistemi, transformasyon sürecinde işletmenin önemli faaliyetlerine yön veren, hiyerarşik kontrolü kolaylaştıran ve yönetime uzmanlaşma sunan bir yönetim teknolojisi türüdür (Dillard, vd., 2005: 77-81). Yönetim muhasebesi, işletmenin karar alma ve denetim işlevlerine katkı sağlayarak muhasebe bilgisinin iç raporlama biçimi iken, işletmenin dışa karşı raporlamasında rol oynamaktadır. Muhasebe bilgi sistemi, işletmenin kontrolü, üretim piyasası ve diğer piyasalar için, işletme dışı hissedarların gözlenmesi gibi dış kontrol mekanizması muhasebe bilgisiyle sağlanmaktadır (Bushman ve Smith, 2001: 317). İç ve dış raporlama sistemi arasında farklılık olmasına rağmen, iç yönetime raporlanan yönetim muhasebesi bilgisi ve dış kullanıcılara raporlanan finansal muhasebe bilgi sistemi arasında bir pozitif ilişki söz konusudur.

C. İlgili Alanyazın Araştırması

Ulusal ve uluslararası alanyazın incelendiğinde MBS konusunda birçok ampirik çalışma yapılmakla birlikte, çalışmada sadece işletme yönetimine etkisi ile ilgili olanlar çalışmamıza esas teşkil ettiğinden bazıları üzerinde durulacaktır.

Croteau ve Bergeron (2001) çalışmalarında, örgütsel performansı en iyi destekleyen stratejik işletme kararlarının belirlenmesinde bilgi teknolojinin önemi

ve işletme performansının değerlendirilmesinde bilgi sisteminin stratejik etkisine bağlı olmasını ampirik olarak incelemişlerdir. Çalışmada, işletmenin esas faaliyetleri için örgütsel performans ve stratejik faaliyet arasında pozitif ilişki olduğu, şirket uzmanı, yönetici ve danışmanı için teknolojik yayılma ve stratejik faaliyetler arasında uygun ilişki olduğu sonucuna varılmıştır.

Newell, vd. (2003) çalışmalarında, kurumsal kaynak planlaması, bilgi yönetimi ve yönetim bilgi sisteminin işletmelerde uygulanmasını incelemişlerdir. Çalışmada, kurumsal kaynak planlaması ve bilgi yönetimi sistemlerinin benzer olduğu ve işletmelerde esneklik ve yaratıcılığa teşvik ettiğini gözlemlemişler. Ayrıca, kurumsal kaynak planlamasının bilgi sürecinin etkinliğini geliştirdiği ve bilgi yönetimi sisteminin ise örgütsel bilgi araştırması ve işletme yeteneğinin gelişmesine yol açtığını vurgulamışlardır.

Jermias ve Gani (2004) çalışmalarında, işletme etkinliği, yönetim muhasebe sistemi, örgütsel konfigürasyonlar ve işletme stratejisi arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Çalışmada, örgüt yapısının dizaynı ve uygulaması, denetim ve yönetim muhasebesi sistemlerinden yöneticilerin sorumlu olduğunu ve stratejik öncelikler, örgütsel dizayn için yönetim muhasebesi sistemlerinin gerekli olduğu ifade edilmiştir.

Gerdin (2005) çalışmasında, imalat işletmelerinde yönetim muhasebe sisteminin oluşturulmasında örgüt yapısı ve işletmenin bölümlerarası dayanışmasının etkisini çoklu rastlantısal modelle incelemiştir. Çalışmada, finansal bilginin işletme bilgi yönetimi sistemi, performans değerlemesi ve yönetim muhasebesi sistemi araştırmalarında genel kabul görmüş ilkelerden farklı kalitede kullanılarak bölüm dayanışmasına olumlu katkısı olduğunu belirtilmiştir.

Brazel ve Agoglia (2007) çalışmalarında, karmaşık muhasebe bilgi sistemi çevresinde denetim planlaması kararının denetçilere etkisini incelemişlerdir. Çalışmada, kurumsal kaynak planlaması sistemleri gibi bilgi teknolojileri uygulamalarının, denetçilerin sorumluluklarını yerine getirmede ve işletmelerin faaliyetlerini sürdürmelerinde önemli değişiklikleri izlemelerine katkı sağladıklarını belirtmişlerdir.

Dinç ve Varıcı (2008) çalışmalarında, muhasebe bilgi sisteminin kurumsallaşma düzeyine etkisi ve kurumsallaşma ile muhasebe bilgi sistemi arasında bir ilişki olup olmadığı ortaya konulmuştur. Çalışmada, muhasebe bilgi sistemi ile kurumsallaşma arasında doğru yönlü, pozitif ve güçlü bir ilişkinin olduğu ve muhasebe bilgi sisteminin etkinliğinin kurumsallaşmaya etki eden faktörlerden biri olduğu sonucuna varılmıştır.

Dinç ve Abdioğlu (2009) çalışmalarında, işletmelerde kurumsal yönetim anlayışı ile muhasebe bilgi sistemi arasındaki ilişkiyi istatistiki olarak ortaya konulmuştur. Araştırmada, muhasebe bilgi sisteminin raporlama ilkesi, örgüt yapısı ilkesi, açıklık ve anlaşılabilirlik ilkesi ve veri biriktirme ve işleme ilkesi ile kurumsal yönetim anlayışı ilkeleri arasında istatistiki olarak pozitif yönlü güçlü bir ilişki tespit edilmiştir. Ayrıca, kurumsal yönetim anlayışının başarılı bir şekilde yürütülebilmesi için muhasebe bilgi sistemine önem verilmesi gerektiği sonucuna varılmıştır.

Demir ve Çoşkun (2009) çalışmalarında, finansal bilgi sisteminin işletmelerin yönetim fonksiyonuna etkisini ele almışlardır. Çalışmada, finansal bilgi sistemi, işletmelerde her yönetim düzeyindeki yöneticinin etkin karar alabilmesi ve başarılı olabilmesi, doğru bilgiyi, doğru biçimde, doğru yerde ve tam zamanında elde edebilmesine aracılık eden bir sistem olarak ifade edilmiştir. Ayrıca çalışmada, Aydın il merkezinde faaliyet gösteren limited ve anonim şirketlerin genel özellikleri, finansal bilgi sisteminin yönetim fonksiyonunun yerine getirilmesindeki etkisi ve finansal bilgi sistemi kullanımının yönetim faaliyetlerine olan sonucu ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır.

Ferguson ve Seow (2011), çalışmalarında 1999 ile 2009 yılları arasında bilgisayar bilimi makaleleri, muhasebe ve yönetim bilgi sistemleriyle ilgili önemli yayınlanmış makalelerden muhasebe bilgi sistemi ile analizini yaparak muhasebe bilgi sistemi alanyazınının günümüze kadarki durumunu incelemiştir. Çalışmada, kapsam analizi ile muhasebe bilgi sistemine ilişkin araştırmaların, işletme ve yönetim bilgi sistemi %26, iç kontrol ve denetim %21, yargılama ve karar alma %19, sermaye piyasası %11, uzman sistemler, bilgi ve kararlara yardımı ise %11 olmak üzere odaklandığını ortaya koymuşlardır.

D. Araştırmanın Amacı ve Hipotezi

Bu araştırmanın temel amacı, muhasebe bilgi sisteminin işletme yönetimine getirdiği yeniliklerin, yönetsel kararların etkinliğine etkisini belirlemektir. Bu amaç doğrultusunda, aşağıdaki hipotez kurulmuştur.

H₁: *MBS uygulamalarının işletmelere getirdiği yenilikler, yönetsel kararların etkinliğini olumlu yönde etkilemektedir.*

II. Araştırmanın Yöntemi

A. Örneklem

Muhasebe bilgi sisteminin işletme yönetimine getirdiği yeniliklerin, yönetsel kararların etkinliğine etkisini belirleyebilmek amacıyla; Ankara İli Şereflikoçhisar İlçesi Ticaret Odasına 09 Ağustos 2011 tarihinde kayıtlı bulunan 33 tuz işletmesine yönelik anket hazırlanmış ve anket işletmelerin tamamına uygulanmıştır. Şereflikoçhisar Ticaret Odasına kayıtlı 33 tuz işletmesinin 16 tanesi tuz üretim faaliyetini sürdürmekte olup, bunların 3 tanesi Anonim Şirket, 13 tanesi ise Limited Şirkettir. 33 işletmeden geri kalan 17 işletme ise Limited Şirket olup, 2005 yılında özelleştirme sonrasında tuz üretim faaliyetini durduran ve ancak tuz alım satım faaliyeti ve nakliyesine devam eden işletmelerden oluşmaktadır.

Tuz, stratejik öneme sahip ürünler arasında yer aldığından Türkiye’de tuzun çıkarılması Devlet tekelinde tutulmuş olup, bu görevi Tekel adı altında faaliyet gösteren kurum üstlenmiştir. 3078 Sayılı Tuz Kanunu’nun yürürlük süresi içinde bir takım değişiklikler yapılmakla birlikte 11.12.1936 tarih ve 3078 sayılı Tuz Kanunu 26.06.2001 tarihine kadar yürürlükte kalmıştır. Söz konusu Kanunu’na göre içinde %96 Sodyum Klorür bulunan her türlü madde tuz olarak adlandırılmıştır. Bu yasal düzenleme 26.06.2001 tarihine kadar devam etmiş ve

3078 sayılı Tuz Kanunu 26.06.2001 tarihinde yürürlükten kaldırılmış ve Maden Kanunu kapsamına alınmıştır.

İç Anadolu'da bulunan Tuz Gölü Dünyadaki en önemli tuz göllerinden biridir. Tuz Göllerinden alınan tuz hemen hemen saf bir şekildedir. Tuz Gölü'nde üç adet tuzla kurulmuştur. Bunlar Şereflikoçhisar'da bulunan Kaldırım ve Kayacık ile Cihanbeyli'de bulunan Yavşan tuzlalarıdır. Tekel tarafından uzun yıllar işletilen bu tuzlalar 2005 yılı içerisinde özelleştirilmiş olup özel sektör tarafından işletilmektedir (<http://www.turkiyetuz.com>, erişim: 09.08.2012). Türkiye'nin tuz ihtiyacının yüzde %40'ini tek başına karşılayan Tuz Gölü, ülke ve yöre ekonomisi için önemli doğal kaynak alanlarından biridir (<http://www.tr.wikipedia.org/wiki/Tuz>, erişim: 10.08.2012).

B. Veri Toplama Aracı

Araştırma sürecinde veri toplama aracı olarak, araştırmacı tarafından geliştirilen bir ölçekten yararlanılarak oluşturulan bir anket formu kullanılmıştır. Anketteki ölçeklerin oluşturulması için kapsamlı bir alanyazın araştırması yapılmış ve alanyazın taramasında kaynakların güncel olmasına ve uluslararası alanda genel kabul görmüş olmasına dikkat edilmiştir. Anket formunda yer alan ölçeğin, doğrulanmasında kapsam geçerliliği kullanılmıştır. Altunışık, vd. (2007) ve Balcı (2009), kapsam geçerliliğinin, ölçeğin yeterli sayıda ve ölçülmek istenen olguyu temsil edebilecek soruları içerdiğinden emin olmak için yapıldığına işaret etmektedirler.

Ayrıca, Bahar, vd. (2010), Baş (2001) ve Büyüköztürk, vd. (2010), kapsam geçerliliği, ölçek haline getirilen kavram ve onun açıklanmasındaki eksiksizlik ile ölçekteki tutum cümlelerinin kavramı temsil etme derecesi olmak üzere iki hususun incelenmesini içerdiğini belirtmişler. Kapsam geçerliliği için kullanılan en yaygın yöntem, konu ile ilgili uzmanların görüşlerinin alınmasıdır. Bu nedenle, bir bütün olarak anket formunun değerlendirilmesi ve ölçeklerde yer alan ifadelerin araştırma amacına uygun olup olmadığının tespiti için uzman görüşlerinden yararlanılmıştır. Alan uzmanları tarafından anket formunun geçerliliğinin değerlendirilmesi ve yapılan öneriler doğrultusunda gerekli düzenlemeler yapılmış ve anket formuna son hali verilmiştir. Bu araştırma için geliştirilen her iki ölçek, uzman görüşlerini doğrular nitelikte, yapılan açıklayıcı faktör analizi sonucunda tek boyutta incelenmiştir.

Muhasebe bilgi sisteminin işletme yönetimine getirdiği yenilikler ile yönetsel kararların etkinliği olmak üzere iki temel değerlendirme üzerinde duran ölçeklerin cevaplandırılmasında 5'li Likert tutum ölçeği kullanılmıştır. Ölçek ile ilgili ifadelerin değerlendirme seçenekleri "1- Kesinlikle Katılmıyorum, 2- Katılmıyorum, 3- Ne Katılıyorum Ne Katılmıyorum, 4- Katılıyorum ve 5- Kesinlikle Katılıyorum" şeklindedir. Söz konusu değerlendirme, ankete katılan işletme yöneticilerinin tamamen tutumsal değerlendirmelerinden oluşan veriler ile yürütülmüştür.

Anket formunda yer alan ölçeklerin güvenilirliğini test etmek için Cronbach's alpha katsayısı kullanılmıştır. Foster, Barkus ve Yavorsky (2006),

Cronbach alpha katsayısının alanyazında genel kabul görmüş alt değerinin 0,60'ın üzerinde olması örnekleme sayısının faktör analizi yapmak için yeterli olduğu kabul edilmektedir. Ayrıca, Nunnally ve Bernstein (1994), ölçekte yer alan tüm ifadelerin dahil edilerek hesaplanması sonucu elde edilecek alpha katsayısının 0,70'in üzerinde olması kabul edilebilir güvenilirlik düzeyini ifade ettiğini belirtmişler. Field (2005) ise, katsayının 0,80'in üzerinde olması halinde güvenilirlik düzeyinin yüksek olduğunu gösterge kabul etmektedir. Anket formunda yer alan ölçeklere ilişkin güvenilirlik katsayıları, elde edilen faktörlere ilişkin KMO ve açıklanan toplam varyans değerleri hesaplanmış, Tablo 1 ve Tablo 2'de gösterilmiştir.

Tablo 1. MBS'nin İşletme Yönetimine Getirdiği Yenilikler Ölçeğine İlişkin Maddeler ve Güvenilirlik Katsayısı

Maddeler	Ort.	S.S.
MBS, işletmede kurumsal yönetim ilkeleri arasındaki ilişkiyi güçlendirmiştir	3,45	1,148
MBS, işletmenin performansının değerlendirilmesinde yenilik sağlamıştır	3,70	,585
MBS, işletmenin ürün veya hizmet rekabetine yenilik sağlamıştır	3,76	,663
MBS, muhasebe personelinin işletme yönetimiyle bilgi paylaşımına, işletme içerisindeki diğer personelle bilgi paylaşımına, müşteriler hakkında bilgi edinmeye ve tedarikçilerle bilgi paylaşımına katkı sağlamıştır	3,82	,846
MBS ile, işletme sağlıklı bütçe ve planlama sayesinde kârlılığını artırmıştır	3,97	,637
MBS, işletmenin performansını ve sürdürülebilir rekabetini geliştirmesine neden olmuştur	3,94	,704
Ölçek Toplam	22,64	3,277
<i>KMO=0,796; Açıklanan Toplam Varyans=%54,8</i>		
<i>Cronbach's Alpha= 0,785, Madde Sayısı=6</i>		

Çalışmada, MBS'nin işletme yönetimine getirdiği yenilikler ölçeğine ilişkin değişkenlerin faktör yapısını ortaya koyabilmek için Varimax dönüşümlü açıklayıcı faktör analizi yapılmıştır. Yapılan faktör analizi sonucunda faktör yapısını bozan ve başka faktöre yüklenen 1 soru çıkarılarak 6 soru üzerinde en uygun faktör yapısı olan tek faktöre ulaşılmıştır. Bulunan tek faktör, ölçeğin açıklanan toplam varyansının %54,8'ini açıklamaktadır. MBS'nin işletme yönetimine getirdiği yenilikler ölçeğine ilişkin olarak hesaplanan Cronbach's alpha katsayısı ise, %78,5 olarak bulunmuştur.

Tablo 2. MBS'nin Yönetmel Kararların Etkinliğine Katkısı Ölçeğine İlişkin Maddeler ve Güvenilirlik Katsayısı

Maddeler	Ort.	S.S.
MBS, raporun biçimi ve içeriği, işletmede kullanılan iletişim ağı, düzenlemekle sorumlu kişi ve raporu alan işletme yöneticisi arasında etkin iletişim derecesi bulunmaktadır	3,09	1,011
MBS, işletmede iç kontrol sistemine etki etmemektedir	2,94	1,298
MBS, muhasebedeki işlemlerin günü gününe kayıt altına alınmasına etki etmektedir	4,12	,992
MBS, geleceğe ait analizler sayesinde etkin denetim sağlamıştır	3,36	,929
MBS, işletmede gereğinden çok muhasebe bilgi raporu düzenlenerek, işletme yöneticilerine gönderilmesine neden olmuştur	3,52	1,064
MBS, çalışanların karar alma sürecinde aktif rol almaya, işletme içi problemlerin çözümüne yönelik etkili bir yaklaşım olmaya ve çalışanların işe daha çok sahip çıkmalarına yol açmıştır	3,85	,834
Muhasebe bilgi raporlarının planlanması ve geliştirilmesi sırasında, muhasebeciler ile işletme yöneticileri arasında herhangi bir işbirliği yapılmamaktadır	3,21	1,616
Ölçek Toplam	24,09	4,376
<i>KMO=0,688; Açıklanan Varyans=%45,9</i>		
<i>Cronbach's Alpha=0,619, Madde Sayısı=7</i>		

Çalışmada, MBS'nin yönetmel kararların etkinliğine katkısı ölçeğine ilişkin değişkenlerin faktör yapısını ortaya koyabilmek için Varimax dönüşümlü açıklayıcı faktör analizi yapılmıştır. Yapılan faktör analizi sonucunda faktör yapısını bozan ve başka faktöre yüklenen 1 soru çıkarılarak 7 soru üzerinde en uygun faktör yapısı olan tek faktöre ulaşılmıştır. Bulunan tek faktör, ölçeğin açıklanan varyansının %45,9'unu açıklamaktadır. MBS'nin yönetmel kararların etkinliğine katkısı ölçeğine ilişkin olarak hesaplanan Cronbach's alpha katsayısı ise, %61,9 olarak bulunmuştur.

C. Verilerin Analizi

Araştırmada kullanılan verilerin analizinde SPSS Statistics v.21 programından yararlanılmıştır. Muhasebe bilgi sisteminin işletme yönetimine getirdiği yeniliklerin, yönetmel kararların etkinliğini etkileyip etkilemediğini tespit etmek amacıyla, basit doğrusal regresyon analizi gerçekleştirilmiştir. Yönetmel kararların etkinliği bağımlı değişken, muhasebe bilgi sisteminin işletme yönetimine getirdiği yenilikler ise, bağımsız değişken olarak kabul edilmiştir.

Çokluk, vd. (2010), basit doğrusal regresyon modelinin kullanılabilmesi için yerine getirilmesi gereken öncelikli koşul kayıp değerlerin incelenmesidir. Kayıp değerler %5'ten az ise, veri setinden silinmesi uygun olarak kabul edilmektedir. Bu şartın sağlanıp sağlanmadığı kontrol edilmiş ve veri setinde kayıp değere rastlanmamıştır. Basit doğrusal regresyon modelinin kullanılabilmesi için yerine getirilmesi gereken varsayımlarından birisi de uç değerlerin incelenmesidir. Çalışmada, yapılan inceleme sonucunda, veri setinde tek yönlü uç değerlere sahip veriye rastlanmamıştır.

Kalaycı (2005), Tabachnick ve Fidell (2007), regresyon analizinin temel varsayımlarından biri de artıkların normal dağılıma sahip olup olmadığının test edilmesini öngörmektedirler. Hinton, vd. (2004), artıkların normal dağılıp

dağılmadığını kontrol etmek için standartlaştırılmış artıkların histogram ve P-P grafiklerinin incelenmesini önermektedir. Artıkların normal dağılımına ilişkin histogram grafikleri incelendiğinde, dağılımın normal olduğu söylenebilecektir.

Regresyon analizinin bir diğer varsayımı, veri setindeki gözlemler arasında otokorelasyon bulunmaması gerektiğidir. Bu durumda artıklar birbirleri ile korelasyon içinde bulunmamalı, yani veri setindeki hatalar birbirinden bağımsız olmalıdır. Bu sorunun test edilmesi için Durbin-Watson (DW) testi kullanılmaktadır. Field (2005), DW test istatistiği 0 ile 4 arasında bir değer aldığı ve genel bir kural olarak 1-3 arasında veya 2'ye yakın değerlerin kabul edilebilir sınırlar içerisinde yer aldığını belirtmektedir. Öte yandan Kalaycı (2005) ise, bu aralığı biraz daha daraltmakta ve DW test istatistiği için 1,5-2,5 aralığının kabul edilebilir sınır olduğunu ifade etmektedir. Bu çalışmada, DW testi sonucunda 1,674 değeri bulunmuş olup, verilerin otokorelasyon sorunu içermediği söylenebilecektir.

Regresyon analizinin varsayımları sağlandıktan sonra, araştırma hipotezini test etmek üzere, bağımsız değişkenin bağımlı değişkendeki varyansın ne kadarını açıkladığını araştırmak için regresyon analizi yapılmıştır. Muhasebe bilgi sisteminin işletme yönetimine getirdiği yeniliklerin, yönetsel kararların etkinliğini etkileme derecesine ilişkin regresyon analizi sonuçları bulgular başlığında sunulmaktadır.

III. Araştırmanın Bulguları

Araştırmanın temel amacı doğrultusunda, kurulan araştırma hipotezini test etmek için, bağımsız değişkenin bağımlı değişkendeki varyansın ne kadarını açıkladığını araştırmak amacıyla basit doğrusal regresyon analizi yapılmıştır. İlgili analiz ve bulgular Tablo 3'te sunulmaktadır.

Tablo 3. MBS'nin İşletme Yönetimine Getirdiği Yeniliklerin, Yönetsel Kararların Etkinliğine Katkısını Belirlemeye Yönelik Yapılan Regresyon Analizi Sonuçları

Değişkenler	B	Standart Hata B	Standardize Edilmiş Hata β	t	p	Korelasyonlar		
						İkili r	Kısmi r	Yarı Kısmi r
Sabit	10,484	2,433		4,309	,000			
YENİLİK	,504	,099	,674	5,074	,000	,674	,674	,674
R=0,674		R ² =0,454	Düzeltilmiş R ² =0,436		F _(1,31) =25,749*			

N=33 * p=0,000

Tablo 3'ten anlaşılacağı üzere, varyans analizi sonucunun ($F_{(1,31)}=25,749$; $p=0<0,001$) anlamlı olması, MBS'nin işletme yönetimine getirdiği yeniliklerin, yönetsel kararların etkinliğine yaptığı katkı derecesine ilişkin açıkladığı varyansın istatistiksel olarak anlamlı olduğunu göstermektedir. Analiz sonucuna göre, MBS'nin işletme yönetimine getirdiği yenilikler, yönetsel kararların etkinliğini etkileme derecesine ilişkin toplam varyansın %45'ini açıklamaktadır ($R=0,674$; $R^2=0,454$; Düzeltilmiş $R^2=0,436$; $p<0,05$).

Regresyon modeline ilişkin parametreler incelendiğinde, standardize edilmiş regresyon katsayısı β , MBS'nin işletme yönetimine getirdiği yeniliklerin,

yönetimsel kararların etkinliğini etkileme derecesi üzerindeki öneminin $\beta=0,674$; $t=5,074$; $p<0,05$ şeklinde olduğunu göstermektedir. Bu bulgu, MBS'nin işletme yönetimine getirdiği yeniliklerin, yönetimsel kararların etkinliği üzerinde önemli bir açıklayıcı olduğunu göstermektedir. Diğer bir ifadeyle, işletme yönetimine MBS tarafından sağlanan yeniliklerdeki her 1 birimlik artış, yönetimsel kararların etkinlik derecesini 0,674 birim artıracaktır.

Regresyon analizi sonucuna göre, yönetimsel kararların etkinliğinin açıklanmasına ilişkin regresyon eşitliliği aşağıda verilmektedir:

$$y = 10,484 + 0,50x \quad (1)$$

Burada y , yönetimsel kararların etkinliğinin etkilenme derecesini; x ise, MBS'nin işletme yönetimine getirdiği yenilikleri göstermektedir.

Elde edilen bulgular ışığında araştırma hipotezi kabul edilmiştir. MBS uygulamalarının işletmelere getirdiği yenilikler, yönetimsel kararların etkinliğini olumlu yönde etkilemektedir.

Sonuç

İşletme yöneticilerinin faaliyetlerini başarılı bir şekilde sürdürmesi için gereksinim duyduğu bilgilerin içinde finansal nitelikli olan ve muhasebe bilgi sistemi aracılığıyla kendisine sunulan bilgiler önem taşımaktadır. Muhasebe bilgi sistemi, yöneticilerin sözü edilen bilgileri istediği zaman ve yerde elde etmesine olanak sağlayan ve finansal nitelikteki bilgilerin işletme içinde sistematik bir şekilde döngüsünün olmasına katkı sağlamaktadır.

Çalışmada elde edilen bulgulardan, Tuz Gölü işletmelerinin MBS'den yararlanmakta olduğu, MBS uygulamalarının bu işletmelere yenilik getirdiği ve bu yeniliklerin yönetimsel kararların etkinliğini olumlu yönde etkilediği tespit edilmiştir. Bu araştırma sonuçlarına göre, MBS'nin işletme bilgi sisteminin ayrılmaz bir parçası olması nedeniyle, işletmelerde kurumsal yönetim ilkeleri arasındaki ilişkiyi güçlendirdiği düşünülmektedir. MBS'nin işletme yönetimine sunduğu yeniliklerden biri olan bu anlayışın başarılı bir şekilde yürütülebilmesi için MBS'ne önem verilmesi gerektiğini söylemek mümkündür.

MBS uygulamaları, yöneticiler tarafından anlaşılır şekilde hazırlanmalı ve onların ihtiyaç duyduğu yeterli bilgileri verecek şekilde sunulmalıdır. MBS, yöneticilerin geçmiş durumları ile şimdiki durumunu bu raporlar aracılığıyla karşılaştırmasına olanak tanınması onların daha etkin kararlar almasını sağlamaktadır. Araştırma sonuçları göstermektedir ki MBS, işletmelerin yatırım kararında oldukça etkin olan bilgiler içermesi nedeniyle, işletmeler sağlıklı bütçe ve planlama yaparak kârlılıklarına olumlu katkı sağlamışlardır. Ayrıca, işletme yöneticilerinin kullanmakta olduğu MBS uygulamalarının sunduğu raporlar, işletmedeki bilgi akışını geliştirmeye, yöneticilerin bilgi ve verilere kolayca erişimine, karar alma süreci ve performans değerlemesi konularında birçok yeni alanlara ufuk tuttuğu söylenebilir.

MBS uygulamalarında, yönetici ve çalışanların bu bilgiye bakış açıları, örgüt içi bilgi paylaşımı, insan kaynaklarının rolü ve yöneticilerin izlediği politikalar önem arz etmektedir. Çalışmada, MBS uygulamalarının muhasebe

personelinin işletme yönetimiyle bilgi paylaşımına, işletme içerisindeki diğer personelle bilgi paylaşımına, müşteriler hakkında bilgi edinmeye ve tedarikçilerle bilgi paylaşımına olumlu katkı sağladığı sonucuna varılmıştır.

Bu araştırma yalnızca Tuz Gölü çevresinde faaliyet gösteren, tuz işletmelerinin tamamına uygulanmıştır. Bu araştırma sonuçları, diğer sektörler örneğinde gerçekleştirilecek çalışmalar için yol gösterici bulgular sunabilecektir. Bu bulguların diğer sektörlerde geçerli olup olmadığı, söz konusu sektörlerde yapılacak çalışmalar sonucunda ulaşılan bulgularla karşılaştırılması sonucunda görülebilecektir. Farklı sektörlerde yapılacak olan araştırmalar, MBS uygulamalarının işletmelere getirdiği yenilikleri ve bu yeniliklerin yönetsel kararlarına etkinliğini ne yönde etkilediğini ortaya koyabilecektir. MBS'nin olumlu etkileri, işletme yöneticileri için farkındalık yaratabilecek ve önemli bir rehber olabilecektir.

KAYNAKÇA

- ALTUNİŞİK, R., Coşkun, R., Bayraktoroğlu, S. ve Yıldırım, E. (2007). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri SPSS uygulamalı*. Sakarya: Sakarya Yayıncılık.
- BAHAR, M., Nartgün, Z., Durmuş, S. ve Bıçak, B. (2010). *Geleneksel-tamamlayıcı ölçme ve değerlendirme teknikleri: Öğretmen el kitabı* (4. b.). Ankara: Pegem Akademi.
- BALCI, A. (2009). *Sosyal bilimlerde araştırma: Yöntem, teknik ve ilkeler* (7 b.). Ankara: Pegem Akademi.
- BAŞ, T. (2001). *Anket*. Ankara: Seçkin Yayınları.
- BRAZEL, J. F. ve Agoglia, C. P. (2007). An examination of auditor planning judgements in a complex accounting information system environment. *Contemporary Accounting Research*, 24(4), 1059-83.
- BUSHMAN, R. M. ve Smith, A. J. (2001). Financial accounting information and corporate governance. *Journal of Accounting and Economics*, 32, 237-333.
- BÜYÜKMİRZA, K. (2012), *Maliyet ve Yönetim Muhasebesi (Tekdüzen'e Uygun Bir Sistem Yaklaşımı)*, 17.Baskı, Ankara: Gazi Kitabevi Yayınları.
- BÜYÜKÖZTÜRK, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2010). *Bilimsel araştırma yöntemleri* (7. b.). Ankara: Pegem Akademi.
- CIVAN, M. ve Kara, E. (2003). İşletme yönetiminde muhasebe bilgi sisteminin yeri ve önemi. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, (20).
- CROTEAU, A. M. ve Bergeron, F. (2001). An information technology trilogy: Business strategy, technological deployment and organizational performance. *Journal of Strategic Information System*, (10), 77-99.
- ÇOKLUK, Ö., Şekercioğlu, G. ve Büyüköztürk, Ş. (2010). *Sosyal bilimler için çok değişkenli istatistik: SPSS ve Lisrel uygulamaları*. Ankara: Pegem Akademi.
- DEMİR, Y. ve Coşkun, D. (2009). Finansal bilgi yönetim fonksiyonu üzerine etkisi: Aydın ili örneği. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(2), 1-21.
- DEMSKI, J. S., Fellingham, J. C., Ijiri, Y. ve Sunder, S. (2002). Some thoughts on the intellectual foundations of accounting. *American Accounting Association Accounting Horizons*, 16(2), 157-168.
- DILLARD, J, Brown, D. ve Marshall, R. S. (2005). An environmentally enlightened accounting. *Accounting Forum*, (29), 77-101.
- DİNÇ, E. ve Abdioğlu, H. (2009). İşletmelerde kurumsal yönetim anlayışı ve muhasebe bilgi sistemi ilişkisi: İMKB-100 şirketleri üzerine ampirik bir çalışma. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12(21).
- DİNÇ, E. ve Varıcı, İ. (2008). Muhasebe bilgi sisteminin kurumsallaşma düzeyine etkisi: Sanayi işletmeleri üzerine bir araştırma. *Afyon Kocatepe Üniversitesi İİBF Dergisi*, 10(1).

- FERGUSON, C. ve Seow, P. S. (2011). Accounting information systems research over the past decade: Past and future trends. *Accounting and Finance*, (51), 235–251.
- FIELD, A. (2005). *Discovering statistics using SPSS* (2. b.). London: SAGE Publications.
- FOSTER, J., Barkus, E. ve Yavorsky, C. (2006). *Understanding and using advanced statistics*. London: Sage Publications Inc.
- GERDIN, J. (2005). Management accounting system design in manufacturing departments: an empirical investigation using a multiple contingencies approach. *Accounting, Organizations and Society*, (30), 99–126.
- GÖKÇEN, H. (2007). *Yönetim bilgi sistemleri*. Ankara: Palme Yayınları, No: 422.
- GÖKDENİZ, Ü. (2005). İşletmelerde muhasebe bilgi sistemine yaklaşım. *MUFAD Muhasebe ve Finansman Dergisi*, (27), 86-93.
- GUNASEKARAN, A. ve Ngai, E.W.T. (2004). Information systems in supply chain integration and management. *European Journal of Operational Research*, (159), 269-295.
- HAFTACI, V. (2009). *Maliyet Muhasebesi*. İzmit: Umuttepe Yayınları No: 13.
- HINTON, P. R., Brownlow, C., McMurray, I. ve Cozens, B. (2004). *SPSS explained*. London & New York: Taylor & Francis Group.
- HORNGREN, C. T. ve Harrison, W. T. (2007). *Accounting* (7. b.). New Jersey: Pearson Education, Inc.
- <http://www.turkiyetuz.com>, (erişim: 09.08.2012).
- <http://www.tr.wikipedia.org/wiki/Tuz>, (erişim: 10.08.2012).
- HYRŠLOVÁ, J. A ve Hájek, M. (2006). Environmental accounting- an important part of an information system in the conditions when the company approach to the environment influences its prosperity. *Vadyba / Management*, (3-4), 22-31.
- JERMIAS, J. ve Gani, L. (2004). Integrating business strategy, organizational configurations and management accounting systems with business unit effectiveness: a fitness landscape approach. *Management Accounting Research*, (15), 179–200.
- KALAYCI, Ş. (Ed.). (2005). *SPSS uygulamalı çok değişkenli istatistik teknikleri* (1. b.). Ankara: Asil Yayın Dağıtım.
- KEPEKÇİ, C. (1995). *Denetim*. Ankara: Siyasal Kitabevi.
- MALONE, D. (2002). Knowledge management: A model for organizational learning. *International Journal of Accounting Information Systems*, 3, 111-123.
- McCALL, H., Arnold, V. ve Sutton, S. G. (2008). Use of knowledge management systems and the impact on the acquisition of explicit knowledge. *Journal of Information Systems*, 22(2), 77-101.
- NEWELL, S., Huang, J. C., Galliers, R. D. ve Pan, S. L. (2003). Implementing enterprise resource planning and knowledge management systems in tandem: Fostering efficiency and innovation complementarity. *Information and Organization*, 13, 25-52.
- NUNNALLY, J. C. ve Bernstein, I. H. (1994). *Psychometric theory* (3. b.). New York: McGraw-Hill.
- PHAN, D. D. (2003). E-business development for competitive advantages: a case study. *Information & Management*, 40, 581-590.
- SHIM, J. K. and Siegel, J. G. (1999). *Theory and problems of financial accounting* (2.b.). New York: McGraw-Hill Companies, Inc.
- SPATHIS, C. ve Constantinides, S. (2004). Enterprise resource planning systems' impact on accounting processes. *Business Process Management Journal*, 10(2), 234-247.
- SÜRMEİLİ, F. (1996). *Muhasebe bilgi sistemi*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Eğitim, Sağlık ve Bilimsel Araştırma Çalışmaları Vakfı Yayınları, No: 115.
- TABACHNICK, B. G. ve Fidell, L. S. (2007). *Using multivariate statistics* (5 b.). Boston: Pearson Education, Inc.
- ÜSTÜN, R. (1982). *Muhasebe bilgilerinin finansal kontrol amacıyla bölüm yöneticilerine iletilmesi ve bir anket uygulaması*. Eskişehir: Eskişehir İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi Yayınları, No: 242/162.
- WILLIAMS, J. R., Haka, S. F., Bettner, M. S., Carcello, J. V. (2010). *Financial accounting* (14. b.). Boston: McGraw-Hill Irwin.

- XU, H. (2003). *Critical success factors for accounting information systems data quality*. Doctor of Philosophy, Faculty of Business Queensland Division University of Southern Queensland, Toowoomba, Australia.
- YUSUF, Y., Gunasekaran, A., Abthorpe, M. S. (2004). Enterprise information systems project implementation: A case study of ERP in Rolls-Royce. *International Journal of Production Economics*, 87, 251-266.